

Työ- ja elinkeinoministeriön menettely Tukesin valvonnassa

ASIAN VIREILLETULO

Apulaisoikeuskanslerin päätöksessä 15.12.2023 OKV/1691/10/2022 on pyydetty työ- ja elinkeinoministeriötä toimittamaan selvitys viimeistään 16.2.2024 siitä, miten Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukesin) ylläpitämän painelaiterekisterin tiedonhallinta on Tukesissa järjestetty, onko uusi rekisteri käytössä sekä onko uudesta rekisteristä saatavilla painelaitelain 77 §:ssä luetellut tiedot ajantasaisina ja kuinka ripeästi tiedot rekisteristä on saatavissa.

SELVITYS

Työ- ja elinkeinoministeriö on antanut selvityksen 13.2.2024 (VN/22205/2022).

RATKAISU

Sovellettavat oikeusohjeet

Painelaitelain (1144/2016) 77 §:n 1 momentin mukaan Tukes pitää yllä painelaiterekisteriä painelaitteiden turvallisen käytön valvontaa varten sekä sen varmistamiseksi, että rekisteröidyt painelaitteet tarkastetaan säädetyn aikavälein ja painelaitteille on nimetty pätevyysvaatimukset täyttävä käytön valvoja.

Saman pykälän 2 momentin mukaan painelaiterekisteriin merkitään 1 momentissa tarkoitettua valvontaa varten: 1) painelaitteen rekisterinumero, valmistusnumero ja valmistusvuosi; 2) painelaitteen omistajan ja haltijan toiminimi, yritys- ja yhteisötunnus sekä yhteystiedot; 3) painelaitteen valmistajan ja maahantuojan toiminimi; 4) käytön valvojan nimi, henkilötunnus ja pätevyyttä koskevat tiedot sekä käytön valvojan työnantajan toiminimi, yritys- ja yhteisötunnus ja yhteystiedot; 5) painelaitteen sijoituspaikkaa koskevat tiedot; 6) painelaitteen tyyppiä ja varolaittejärjestelmää koskevat tiedot; 7) painelaitteen sallitut käyttöarvot, tilavuus, teho ja sisältöä koskevat tiedot; 8) painelaitteen tarkastusajankohta, tarkastuslaji, tarkastuksen tulos sekä seuraavalle tarkastukselle määrätty ajankohta ja tarkastuslaji; 9) tarkastusten olennaiset turvallisuushavainnot; 10) tiedot tarkastuksia korvaavista 63 ja 64 §:ssä tarkoitetuista menettelyistä; 11) tarkastuksen tehneen tarkastuslaitoksen tiedot.

Saman pykälän 3 momentin mukaan rekisteriin merkityt tiedot on poistettava viipymättä, kun ne eivät ole enää tarpeen valvontaa varten.

Painelaitelain 4 §:n 1 momentin mukaan lain noudattamista valvoo Turvallisuus- ja kemikaalivirasto.

Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta annetun lain (1261/2010, tukeslaki) 3 §:n 1 ja 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vastaa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston yleishallinnollisesta ohjauksesta ja valvonnasta. Työ- ja elinkeinoministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä ympäristöministeriö ohjaavat Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa yhteistoiminnassa kukin omalla toimialallaan.

Työ- ja elinkeinoministeriön selvitys

Työ- ja elinkeinoministeriö pyysi Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa (Tukes) antamaan selvityksen painelaiterekisterin tilanteesta 21.12.2023 ja 17.1.2024 pyydetyillä selvityspyynnöillä. Tukes antoi vastaukset selvityspyyntöihin 15.1.2024 ja 25.1.2024. Tukesin vastauksia ei ole liitetty työ- ja elinkeinoministeriön apulaisoikeuskanslerille antamaan selvitykseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö on todennut myös aikaisemmin tulosohjausta koskevien tapaamisten yhteydessä pyytäneensä Tukesilta selvitystä painelaiterekisterin tilanteesta ja kiinnittäneensä Tukesin huomiota painelaitelain, tiedonhallintalain ja julkisuuslain noudattamiseen.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan Tukes on vastauksissaan ilmoittanut, että uusi painelaiterekisteri ei ole vielä valmis, koska järjestelmän kehitys on vielä kesken ja käyttöönoton tarkkaa aikataulua ei ole vahvistettu. Uusi painelaiterekisteri pyritään ottamaan käyttöön vuoden 2024 aikana. Tukes aloitti painelaiterekisterin uudistamisen vuonna 2018. Tukesin digikehitystä on

rajoittanut käytettävissä olevat määrärahat, henkilöstöresurssit sekä toimittajien henkilöstöresurssit ja osaaminen. Painelaiterekisteri on osana lupa- ja valvontaprojektia (Vallu-projekti) ja projektia on viivästyttänyt IT-toimittajan vaihtuminen ja rahoitukseen liittyvät määräraharajoitteet.

Työ- ja elinkeinoministeriö on kertonut myöntäneensä Tukesille määrärahan painelaiterekisterin uusimiseen osana Vallu-projektin rahoitusta joulukuussa 2022. TEM-digimomenttia koskevan rahoitushakemuksen mukaan investointisuunnitelman pääpainopiste oli kaivostoimialan ja painelaiterekisteriin liittyvien prosessien digitalisoinnissa. Suunnitelman mukaan painelaiterekisteri olisi valmistunut vuonna 2023.

Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen mukaan Tukesin nykyinen painelaiterekisteri on otettu käyttöön vuonna 1997. Painelaiterekisterissä on tiedot n. 45 000 käytössä olevasta rekisteröidystä painelaitteesta. Painelaiterekisteriin tallennetaan vuosittain n. 12 000–13 000 määräaikaistarkastuksen tiedot. Tarkastustietoihin sisältyy vuosittain n. 1 000–1 500 uuden painelaitteen rekisteröintitiedot. Lukumäärissä on vuosittaista vaihtelua uusien laitosten rakentamisen, korvausinvestointien ja vanhojen laitosten huoltoseisokkien vuoksi. Tarkastuslaitos saa rekisteröinti- ja tarkastustiedot hoitaessaan lakisääteistä tarkastustehtävänsä ja vastaa siirtämiensä tietojen oikeellisuudesta. Puutteelliset tai virheelliset tiedot eivät mene suoraan painelaiterekisterin tietokantaan, vaan jäävät järjestelmässä selvitettävään tilaan. Epäselvyydet käsitellään manuaalisesti. Selvitettävien tietojen määrä ruuhkautuu ajoittain, viimeksi syksyllä 2023 Tukes on kohdistanut lisäresursseja selvitystyöhön. Lisäksi painelaiterekisteriin tallennetaan vuosittain n. 1 500–2 000 muutosilmoituksen tiedot.

Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen mukaan Tukes saa valvontaa varten tarvitsemansa tiedot nykyisestä painelaiterekisteristä. Tukesilla ei ole kuitenkaan valmiina tietoteknistä ohjelmointia, jonka avulla voitaisiin toteuttaa laajoja tietoluovutuksia painelaiterekisteristä. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan tällainen tietojen haku ja luovutus olisi kuitenkin sinänsä mahdollista toteuttaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö on vielä todennut, että uuden painelaiterekisterin käyttöönotto parantaisi painelaiterekisterin tiedonhallintaa ja tietojen ajantasaisuutta. Uuden painelaiterekisterin tehostettu tarkastustietojen automaattinen tarkistusmenettely vaikuttaisi tarkastustietojen ajantasaisuuteen. Lisäksi määräaikaistarkastuksia koskeva muistutusmenettely vaikuttaisi omalta osaltaan tarkastustietojen ajantasaisuuteen. Uusi rekisteri tukisi Tukesia painelaitelain 77 §:n mukaisen velvoitteen toteuttamisessa. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan Tukes on ilmoittanut, että uudesta painelaiterekisteristä tiedot saa ripeästi valvontatehtäviä sekä painelaitteiden omistajia, haltijoita ja käytönvalvojia varten.

Tukesin antaman selvityksen pohjalta työ- ja elinkeinoministeriö on katsonut, että painelaiteturvallisuus ei ole vaarantunut ja Tukes on pystynyt toteuttamaan painelaitelain 77 §:n 1 momentin vaatimukset. Työ- ja elinkeinoministeriö ei ole pystynyt Tukesin antaman selvityksen perusteella varmistumaan siitä, että painelaiterekisteristä tietojen julkisuus voidaan toteuttaa vaivattomasti ja nopeasti.

Arviointi

Olen päätöksessäni 15.12.2023 OKV/1691/10/2022 katsonut, että Tukes on laiminlyönyt lakisääteisen tehtävänsä painelaiterekisterin ylläpitämisestä painelaitelain 77 §:n ja hyvän tiedonhallintatavan edellyttämällä tavalla ja ajantasaisena siten, että Tukes olisi voinut luovuttaa painelaiterekisteristä tietoja tai muutoin hyödyntää painelaiterekisterin tietoja omassa valvontatehtävässään. Niin ikään olen katsonut, että kun Tukes on laiminlyönyt painelaiterekisterin ylläpitämisen painelaitelain edellyttämällä tavalla, on myös työ- ja elinkeinoministeriön samalla laiminlyönyt Tukeisiin tukeslain 3 §:n nojalla kohdistuvan valvontavelvollisuutensa.

Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen perusteella tilanne ei ole näiltä osin korjaantunut.

Johtopäätöksen ja toimenpiteet

Kiinnitän työ- ja elinkeinoministeriön huomiota sen lakisääteisiin tehtäviin sen ohjauksessa olevien viranomaisten valvonnassa.

Pyydän työ- ja elinkeinoministeriötä ilmoittamaan viimeistään 31.12.2024, miten painelaiterekisterin tiedonhallinta on Tukesissa järjestetty. Tiedoista tulee muun muassa käydä ilmi, onko uusi rekisteri käytössä, onko siitä saatavilla painelaitelain 77 §:ssä luetellut tiedot ajantasaisina ja kuinka ripeästi tiedot rekisteristä on saatavissa.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Elina Nyholm